№ 2. Kraków 30 Kwietnia. Rok 1850.

Dodatek Prawniczy do Czasu

PRZEDRUK

z powszechnego Dziennika Praw państwa i rządu Cesarstwa austryackiego.

(Ciąg dalszy.)

ROZDZIAŁ VII.

Należytości tak pieniężne jak w naturze, umieszczenie, udzielanie pensyi i opatrzenie inwalidowe oficerów i ludzi, tudzież wdów i sierot.

ROZDZIAŁ VIII.

Administracya ekonomiczna.

ROZDZIAŁ IX.

Kary i nagrody.

ROZDZIAŁ X.

Adjustowanie, Remontowanie.

ROZDZIAŁ XI.

Przeznaczenie żandarmeryi we wojnie.

Prowizoryczna organiczna ustawa

o żandarmeryi w cesarstwie austryackiém.

Przeznaczenie żandarmeryi.

Żandarmerya (straż bezpieczeństwa krajowego) utwarza się dla wszystkich krajów koronnych cesarstwa austryackiego jako wojskowo-uorganizowane ciało strażne [1]).

Żandarmerya przeznaczoną jest publiczne bezpieczeństwo, spokojność i porządek w każdym kierunku utrzymywać, grożącym naruszeniom tychże i wszelkim prawa przestąpieniom wedle możności zapobiedz, tymże przeszkodzić, lub też, gdyby przecież nastąpiły, przywrócenie prawnego stanu i pojmanie burzycieli spokojności lub przestępców prawa uskutecznić; nakoniec wykonanie rozporządzeń zwierzchniczych wspierać, a ogólnie wszelkie owe środki bezpieczeństwa przeprowadzić, jakie w niniejszéj ustawie i służbowéj dla żandarmeryi instrukcyi jako szczególne jéj powinności naznaczono.

ROZDZIAŁ I.

Stan i rozdzielenie żandarmeryi.

§. 1.

Stan i rozdzielenie.

Żandarmerya część składową [2]) ces. król. armii stanowi, wszelkich wojsku przynależących

[1]) Wachkörper. — [2]) einen Bestandtheil.

odznaczeń używa, juryzdykcyi wojskowéj podlega i pod względem różnych krajów koronnych na odpowiedną ilość pułków wedle bieżących liczb, każdy w ilości koło 1000 ludzi, dzieli się.

Pułki żandarmeryi podług krajów koronnych następującym sposobem rozdzielają i następującemi numerami oznaczają się:

Nr. 1	dla	Austryi powyżéj i poniżéj Ensu i dla Solnogrodu	1	pułk
„ 2	„	Czech	1	„
„ 3	„	Morawii i Szląska . .	1	„
„ 4	„	Galicyi z Bukowiną i okręgiem Krakowskim . .	1	„
„ 5, 6, 7	„	Węgier	3	pułki
„ 8	„	Siedmiogrodu	1	pułk
„ 9	„	Wojewodyny	1	„
„ 10	„	Kroacyi i Slawonii . .	1	„
„ 11	„	Illiryi	1	„
„ 12	„	Styryi	1	„
„ 13	„	Tyrolu i Voralbergu . .	1	„
„ 14	„	Lombardyi	1	„
„ 15	„	Weneckich prowincyj .	1	„
„ 16	„	Dalmacyi	1	„
		Razem .	16	pułków.

§. 2.

Podział oficerów na sztabowych i wyższych, daléj nazwiska i ustanowienie poddziałów.

Każdy pułk pod dowództwem pułkownika lub podpułkownika stoi, któremu z reguły dwaj oficerowie sztabowi przydani są, i zawiera zasadzającą się na administracyjnym podziale kraju potrzebną ilość pierwszych i drugich rotmistrzów, nad- i podporuczników, wachmistrzów, kapralów i wice-kapralów, daléj żandarmów konnych i piechotnych.

Pułk zazwyczaj na szwadrony dzieli się, każdy szwadron na dwa samodzielne [1]) skrzydła, każde skrzydło na kilka cugów, każdy cug na kilka sekcyj, każda sekcya na kilka kapralstw i pojedyńcze posterunki.

Ilość takowych poddziałów stosuje się do różności stosunków krajowych, aczkolwiek za prawidło służyć ma, że kapralstwo nie mniéj jak 5, a nie więcéj jak 8, posterunek nie mniéj jak 3, a nie więcéj jak 4 ludzi oprócz dowodzącego podoficera liczyć może.

§. 3.

Stosunek pułków do inspekcyi jeneralnéj.

Pułk żanearmeryi pod głównem przewodnictwem jenerała-inspektora stoją, siedlisko swe we Wiedniu mającego.

ROZDZIAŁ II.

Przyjęcie do żandarmeryi i posunięcie na wyższe stopnie służbowe.

§. 4.

Sposób przyjęcia i czas służby.

Żandarmerya otrzymuje swych ludzi z reguły [2]) i szczególniéj przez przeniesienie ze stanu ces. król. armii.

Wyjątkowo także i wystąpionym wojskowym, ludziom ze stanu prywatnego, z uzbrojonych ciał dozoru co do dochodów niestałych [3]) i z gminnéj straży bezpieczeństwa, przyjęcie do żandarmeryi dozwoloném będzie.

Czas służby ten sam, jak przy inném ces. król. wojsku.

W szczególnych atoli przypadkach komendanci pułkowi upoważnieni są, z zaciągać się mającymi lub z pojedyńczymi już służbującymi żandarmami względem trwania służby osobne zawierać

[1]) Selbständige.
[2]) erhält ihre Mannschaft in der Regel.
[3]) aus den bewaffneten Körpern de Gefällenaufsicht.

układy pod warunkami przyjęcia powszechnie przepisanemi, przy czém jednak za regułę służy, iż przynajmniéj dziesięcioletnie służby trwanie ustanowić się winno.

§. 5.

Warunki przyjęcia.

Do przyjęcia do żandarmeryi potrzebne są własności [1]) następujące:

a) posiadanie obywatelstwa państwa austryackiego;
b) wiek między 24 a 36 laty;
c) stan bezżenny lub wdowi bezdzietny;
d) zdrowa, silna budowa ciała, wielkość nie niżéj 5 stóp 5 cali;
e) znajomość języka krajowego jako też czytania i pisania;
f) zręczność w postępowaniu, dobre sprawowanie się i reputacya nieskazitelna.

Wymaga się, aby przyjąć się mający nigdy za czyn jaki hańbiący, czy to w stanie cywilnym czy wojskowym, ukaranym nie był, a gdyby z ces. król. armii przeniesionym być miał, aby nigdy takiego błędu przeciw dyscyplinie wojskowéj nie popełnił, który ścisłego wypełnienia jego obowiązków jako żandarma oczekiwać nie daje.

Że wymogi te, najszczególniéj nieskazitelność, przy nowo-występującym żandarmie znajdują się, za to odpowiedzialnymi zostają oficerowie sztabowi żandarmeryi i komendanci pułku, którym roztrząsanie wykazów polecono.

Osoby z armii przechodzące, mogą przy osobliwszych przymiotach wyjątkowo także i w wieku między 22 a 40 laty przyjętymi być.

§. 6.

Uzupełnienie przez przyjmowanie z ciał wojskowych, i wybieranie przy dostawach rekrutów.

Aby żandarmeryi ludzi zupełnie zaufania godnych w potrzebnéj ilości z czynnéj armii dostawić, o każdorazowéj potrzebie uzupełnienia żandarmeryi przez jenerała-inspektora ministerstwu wojny z przytoczeniem cyfry donieść należy.

Ministerstwo podług téjże rozdział na pojedyńcze pułki i korpusy ułoży, i komendantom nakaże, aby pod osobistą odpowiedzialnością i pod kontrolą przełożonego brygadyera odpowiedny wybór uczynili, i zgodnie z żandarmeryą, czego daléj potrzeba, zarządzili.

Wrazie nadzwyczajnéj potrzeby inspekcya żandarmeryi do ministeryum wojny wniosek podać może, aby jéj albo prawo przyznano, z liczby do asentyrunku zobowiązanych, do służby żandarmeryjnéj zdolnych ludzi wieku przepisanego przez zesłanego oficera wybierać, albo też by innym jakim sposobem, względem pokrycia potrzeby nadzwyczajnéj, starania stósownego przyłożono.

Przejście podoficera do żandarmeryi tylko w służbowanie [2]) prostego żandarma miejsce mieć może.

§. 7.

Czas próby.

Każdy do żandarmeryi jako prosty wstępujący, jeżeli z czynnéj armii przechodzi, pół roku, prócz tego zaś cały rok na próbę, a to w służbującém skrzydle służby pełnić winien, aby rzeczywistym żandarmem zostać mógł.

Czas próby poczyna się od nastąpionego przydzielenia.

Przy podoficerach z czynnéj armii przechodzących trzechmiesięczny czas próby dostateczny jest.

Podczas próby otrzymuje żandarm naukę w mustrze, pod szczególnym względem na służbę odbywania patrolu, w gimnastyce służbie odpo-

[1]) Eigenschaften. — [2]) in die Dienstleistung.

wiednéj (w sztuce pasowania się, szermierskiéj, woltyżerskiéj, pływania), w strzelaniu, daléj w znajomości i zastósowaniu przepisów służbowych; tenże w czytaniu i pisaniu ćwiczonym i do ułożenia krótkich sprawozdań i pism naprowadzonym będzie [1]). Nie mniéj téż jego niezawodność w służbie i jego odwaga na próbę wystawioną będzie.

§. 8.

Wyjątek przy pierwszém uorganizowaniu.

Wyjątek od powyższych przepisów tylko przy pierwszém uorganizowaniu miejsce mieć może.

§. 9.

Przepis, jeżeli człowiek w czasie próby oczekiwaniu nie odpowie.

Jeżeliby do żandarmeryi przydzielony w czasie próby zawiódł oczekiwanie nań położone, na ten czas, gdyby przez asenterunek z stanu cywilnego wstąpił, odprawionym; gdyby przy dostawie rekrutów wyjątkowo do żandarmeryi wziętym został (§. 6.), do służby wojska liniowego, zresztą zaś do swego dawnego ciała wojskowego nazad przywróconym będzie.

Gdyby z wojska wybrany żandarm swém sprawowaniem się w czasie próby wady objawił, jakie przy daném swém ciele wojskowém ukryte być nie mogły, lub gdyby się wykazało, że już tamże złą konduitę miał, tedy jego powrócenie na koszta onego pułku lub sam oddzielnego komendanta nastąpi, przez którego opisanie konduity tego człowieka podczas jego przeniesienia zatwierdzoném zostało, lub ogólnie przez którego o jego wadach już wprzód nie doniesiono. Od tegoż samego także przewyżka żołdu, który takowy człowiek podczas ciągu próby pobierał, ściągnioną być ma.

§. 10.

Obsadzenie posad oficerskich i podoficerskich.

Obsadzenie posad oficerskich w żandarmeryi przez ministeryum wojny za propozycyą jenerała-inspektora nastąpi.

Sztabowi oficerowie przez Najjaś. Pana Jego Cesarską Mość mianowani będą; wniosek ku temu ministeryum wojny za propozycyą jenerała-inspektora i po zniesieniu się z ministrem spraw wewnętrznych uczyni.

Po nastąpioném pierwszém ustanowieniu żandarmeryi awans z reguły zawsze w całém ciele żandarmeryjném zostaje. Propozycye ku promocyi aż włącznie do pierwszego rotmistrza przez komendantów pułkowych z przybraniem oficerów sztabowych, jenerałowi-inspektorowi czynione będą, który takowe, równie jak swe propozycye ku promocyi oficerów sztabowych ministerstwu wojny przedłożyć winien.

Z propozycyami do przeniesienia lub zmiany między żandarmeryą a innemi pułkami i korpusami czynnéj armii równie tak postępować należy.

Jeżeli idzie o promocyą wachmistrza na oficera, natenczas do zachodzącéj tu propozycyi komendy pułkowéj szczególnie jeszcze oświadczenie zdatności onego wachmistrza do posady oficerskiéj przez dotyczącego komendanta skrzydłowego podpisane, daléj wykaz konduity z ostatniego roku z uzupełnieniami potrzebnemi załączyć należy, za których prawdziwość oficerowie skrzydłowi odpowiedzialnymi zostają.

Przy promocyi do posad podoficerskich względem komendy pułkowéj podobnym sposobem postępować należy.

ROZDZIAŁ III.

Obowiązki służbowe żandarmeryi i objętość [2]) jéj działania, tudzież jéj stosunki do władz.

§. 11.

Wykonanie służby żandarmeryi.

W ogólności żandarmerya z przeznaczenia swego ma prawo i obowiązek, wedle potrzeby działać tak przeciw osobom cywilnym jak wojskowym, a to częścią bez wezwania, podług

[1]) angeleitet. [2]) Umfang.

wskazania instrukcyi służbowéj, częścią na żądanie władz ku temu powołanych.

§. 12.

Doniesienie o popełnionych przestąpieniach praw.

Żandarmerya otrzymane doniesienia, równie jak swe własne spostrzeżenia względem przestąpień prawa do wiadomości powołanych władz podawać, i sprawców gorliwie wyśledzać ma.

§. 13.

Przytrzymanie przestępców.

Żandarmerya przestępcę praw bez różnicy stanu na gorącym uczynku dostrzeżonego aresztuje, włóczęgów i inne podejrzane osoby bez wykazów przytrzymuje, i każdą zaaresztowaną lub przytrzymaną osobę bez zwłoki i najdaléj w 24 godzinach do najbliższego urzędu bezpieczeństwa odstawić, a względem powodu piśmienne, w naglących zaś wypadkach także ustne tylko doniesienie uczynić ma.

Także i dalsze spostrzeżenia, dopiero po nastąpionéni odstawieniu względem osoby zaaresztowanego, lub względem przestąpienia wykazujące się, późniéj donieść, a tak w tym jak onym razie komendantowi skrzydłowemu raport zdać należy.

§. 14.

Zważanie na opisania osobowe [1]) itp.

Żandarmerya powinna na wydane przez urzędy opisania osób, rzeczy skradzionych itp. baczność mieć, i takowe przy swém działaniu uwzględniać.

§. 15.

Zachowanie się przy nadzwyczajnie ważnych wypadkach.

Przy zachodzących nadzwyczajnych wypadkach, jako to: gwałtownych wyłamaniach, morderstwie i napadach rozbójczych, przy pożarach i wylewach, przy otrzymanéj wiadomości o grasujących epidemiach lub zarazach bydła, przy wyszukiwaniu trupów, lub innych jakich poznaków zbrodni, mogącéj być popełnionéj, żandarmerya w doniesienia, do urzędu, a zarazem do komendanta skrzydłowego podać się mające, rezultat obejrzenia naocznego wraz z objaśnieniami, przez osoby dotyczące lub otaczające otrzymanemi, jak najdokładniéj umieścić winna.

§. 16.

Doniesienie o nadużyciu władzy urzędowéj.

Jeżeli żandarm o nadużyciu władzy urzędowéj wiadomość otrzyma, natenczas o tém zawiadomienie zrobić powinien.

§. 17.

Dozór nad domami gościnnemi (austeryami) i kawiarniami itp.

Żandarmerya upoważnioną jest w wykonaniu swéj służby domy gościnne, szynkownie i kawiarnie i inne dla publiczności otwarte miejscowości podobnego rodzaju każdéj godziny dnia i aż do tego czasu, w którym takowe podług przepisu policyjnego zamkniętemi być powinny, zwiedzać, w spis imion przez gospodarza w gościnę przyjętych cudzych wglądać, a znajdujące się podejrzane osoby władzy oddawać. Żandarmerya na to baczność mieć powinna, aby w wyż namienionych miejscowościach, w teatrach i innych publicznych miejscach do zabawy służących spokojność i porządek zachowanymi, a przepisana godzina zamknięcia zważoną była.

§. 18.

Warunki wstąpienia w dom prywatny w sprawach służbowych.

Żandarmowi służbowego działania w domu prywatnym z reguły tylko za piśmiennym rozkazem urzędu właściwego i w przytomności zwierzchniczéj lub téż innéj jakiéj zaufania godnéj osoby miejscowéj dozwala się.

Wszakże wyjątkowo ma żandarm prawo, w każdy dom wednie i w nocy wkraczać, aby mieszkańców od niebezpieczeństwa ognia i wody, albo od innego jakiego niebezpieczeństwa życie lub

[1]) Beachtung der Personsbeschreibungen.

własność zagrażającego ochronić, albo téż aby zbrodniarza w dom uciekającego ścigać. Lecz nawet i w tym razie przybranie zwierzchniczéj lub innéj jakiéj osoby zaufania miejsce mieć powinno, jeżeli zwłoka niebezpieczeństwem nie grozi, lub jeżeli to ogólnie bez zniweczenia celu dziać się może.

§. 19.

Dozór przy jarmarkach, zgromadzeniach ludowych itp.

Żandarmerya przy wszelkich jarmarkach, publicznych uroczystościach, zgromadzeniach ludowych i tym podobnych okazyach znajduje się, by naruszenia publicznéj spokojności i porządku wstrzymywać; na graczów hazardownych, kuglarzów, i zakazane towary sprzedających; daléj na domokrążców [1]), obwoływaczów, rozdzielaczów i wystawiaczów na sprzedaż pism drukowych, na przybijanie tychże na miejscach publicznych żandarmerya swą uwagę zwracać, i osoby takowe wedle okoliczności władzy oddawać ma.

§. 20.

Rewizya dokumentów podróżnych.

Żandarmerya od podróżujących, którzy jakim badź sposobem podejrzanymi się stają, przeglądnienia dokumentów podróżnych żądać i tych, którzy regularnemi wykazami nie są opatrzeni, do władzy odprowadzić ma.

§. 21.

Nadzór nad środkami komunikacyi itp.

Żandarmerya nad wolną komunikacyą na traktach czuwać, stangretów i powożników, by przy koniach swych zostawali, przestrzegać, i ogólnie na to baczność mieć winna, by każdy do przepisów policyi drogowéj zastósował się. Upornych zuchwalców najbliższemu urzędowi bezpieczeństwa oddaje. Równie téż żandarmerya na publiczne urządzenia i zakłady, jako to: na drogi publiczne, koleje żelazne, telegrafy, aley, kanały, mosty, śluzy i monumenta swą uwagę zwracać, o spostrzeżonych publicznemu bezpieczeństwu szkodliwych wadach i uszkodzeniach, tudzież o niedostatecznych zakładach odprawy pocztowéj urzędom donosić, i wedle okoliczności przytrzymanych sprawców tymże oddawać winna.

§. 22.

Spółdziałanie przy obliczeniu ludu.

Żandarmerya do obliczenia ludu i opisania przybraną bywa i dotyczące tu listy konskrypcyjne i klasyfikacyjne, wykazy itp. spólnie podpisywać ma.

§. 23.

Pomoc pod względem zarządu sprawiedliwości.

Żandarmerya zarządowi sprawiedliwości przy wszelkich czynnościach urzędowych, gdzie takowy siły zbrojnéj wymaga, potrzebną pomoc dawać winna; to mianowicie przy dostawieniu przymusowém osób, przed sąd stawić się mających, i przy publiczném wykonaniu wyroków karnych dziać się ma.

§. 24.

Pomoc przy ściąganiu podatków.

Wedle potrzeby żandarmerya także i czynności urzędowe dotyczącego urzędu przy ściąganiu podatków wspierać i te ostatnie ochraniać winna; atoliż nigdy do bezpośredniego przedsięwzięcia tych urzędowych czynności powołaną nie jest.

§. 25.

Towarzyszenie kuryerom i podróżnym.

Żandarmerya kuryerom i innym podróżnym towarzyszyć powinna, jeżeliby to wyższa władza szczególnie zarządziła, lub gdyby o to z powodu niepewności jakiéj części drogi niebezpiecznością grożącéj upraszano, lub się to ogólnie potrzebném ukazywało.

§. 26.

Eskortowanie więźniów.

Żandarmerya eskortuje więźniów i osądzonych zbrodniarzy, ogólnie wszystkich powszechnie nie-

[1]) Hausirer.

bezpiecznych osób, przez właściwy urząd ku dalszemu odesłaniu jéj oddanych.

§. 27.

Nadzór względem zachowania rozporządzeń do spokojności, porządku i bezpieczeństwa zmierzających.

Ogólnie obowiązkiem żandarmeryi jest, także przy wszelkich innych, tu szczególnie niewyliczonych powodach, zachowania praw i rozporządzeń władz cywilnych i wojskowych do porządku, spokojności i bezpieczeństwa zmierzających, jak najstaranniéj dostrzegać, przeciw przestępcom zaś postępowanie przepisane urzeczywiścić.

§. 28.

Prawo żandarmeryi w służbie przeciw ces. król. wojsku.

Żandarmeryi w służbie na żądanie każda osoba wojskowa bez różnicy imię, szarżę, pułk i korpus, tudzież miejsce pobytu podać, a nawet w szczególnych przypadkach publiczną miejscowość, gdzie się ta właśnie i to jeżeli nie w służbie znajduje, na wezwanie żandarma opuścić ma, wszakże przeciwnie i żandarm równie też swe imię i stacyą swego kapralstwa oficerowi na żądanie piśmiennie podać musi i za swe urzędowanie odpowiedzialnym zostaje.

§. 29.

Wglądnienie w dokumenta podróżnych i w assygnacye na podwodę dla osób wojskowych, daléj przytrzymanie dezerterów.

Począwszy od podoficera na dół idąc każdy żołnierz, na żądanie żandarma swą marszrutę, paszport urlopu lub inny jaki wykaz, osobliwie zaś asygnacyą na podwodę wykazać winien; tych, którzy się względem takowych wykazać nie są w stanie, żandarm przytrzymać ma.

Żandarma obowiązkiem jest, dezerterów zaaresztować i odstawienie tychże do pułków dotyczących spowodować.

§. 30.

Nadzór dawania podwody dotyczący.

Każdy żandarm ma prawo, jeżeli to oficera nie dotycze, nienależytą gwałtem lub groźbami wymuszoną podwodę natychmiast do domu odesłać, a winowajców przytrzymać.

Podobne prawo do odprawienia nienależytéj podwody oficerowi żandarmeryi przeciw każdemu oficerowi armii bez różnicy stopnia przysługa.

Jeżeli przypadki do dalszego postępowania stósowne są, na ten czas o tem doniesienie zrobić się winno, co też każdą razą nastąpić ma, gdy oficer na przestąpieniu takowem przez żandarma bez rangi oficerskiéj dostrzeżonym będzie.

§. 31.

Użycie żandarmeryi przy wkwaterowaniu wojska.

Przy wkwaterowaniu wojska na marszach lub w skutek innych jakich zarządzeń wojskowych, tudzież także jako środek przymusowy do ściągnienia podatków żandarmerya na żądanie na to baczną być ma, aby z jednéj strony kwaterę dający nienależytemi domaganiami się nie byli obciążani, z drugiéj zaś strony aby i żołnierz od wszelkiego ukrzywdzenia lub oszukaństwa i odmówienia należytych powinności ze strony cywilnych ochronionym został.

O winowajcach dokładnem oznajmieniem dotyczącym urzędom wojskowym lub cywilnym donieść należy.

§. 32.

Służbowanie przy marszach wojska.

Przy marszach wojska żandarmerya od kapralstwa do kapralstwa za wojskiem z daleka postępuje, aby maruderów do wojska posuwać, nieładowi i ekscesom przeszkodzić i nienależytym domaganiom się od cywilnych zapobiedz. Winnych żołnierzy własnym komendantom, winnych zaś cywilnych własnym urzędom z piśmiennem oznajmieniem wypadku oddawać powinna.

§. 33.

Widowanie [1]) wojskowych paszportów urlopu.

Każdy urlopnik wojskowy począwszy od podoficera na dół idąc obowiązanym jest, w każdém miejscu, w którem nad 24 godzin się zatrzymuje, swój paszport przez najbliżéj ustacyonowanego kaprala wjdować kazać. Tenże względem tego własne zanotowania prowadzi, [1]) i je do dotyczącego komendanta cugowego do wciągnienia w własny protokół urlopowy przesyła.

[1]) Widirung.

§. 34.

Patrole po drogach.

Aby żandarmerya działaniom służbowym swemu powołaniu przynależącym stósownie odpowiedzieć mogła, winna jest, ciągle tak po drogach głównych jak pobocznych i ustronnych, a to każde kapralstwo w dystrykcie mu przeznaczonym we dnie i w nocy patrolować, tym sposobem, ażeby na przemian przynajmniéj trzecia część ludzi takową służbą zajętą była.

§. 35.

Poświadczenie nad 24 godzin trwających patrolów lub innych jakowych służb.

Jeżeliby patrol nad 24 godzin od swéj stacyi w służbie oddalonym zostawał, na ten czas u przełożeństwa miejscowego przedstawić się winien, aby to przepisane zanotowanie w żandarmeryjnéj jego książce służbowéj umieściło.

§. 36.

Prowadzenie książki służbowéj.

Równie też każdy kapral i komendant posterunkowy osobną książkę służbową do wciągnienia wypełnionych służb prowadzi.

§. 37.

Spotykanie się patrolów.

W peryodycznych czasu przedziałach kapralstwa i posterunki na granicach dystryktów im przeznaczonych spotykać się mają. Miejsce i czas ku temu oznaczają komendanci pułkowi zgodnie z władzami krajowemi.

Przy takowém spotykaniu się różne kapralstwa zasięgnione wiadomości służbowe obopólnie sobie udzielać, więźniów do dalszego przeprowadzenia i zachodzące jakie relacye służbowe do przesłania tychże do komendantów skrzydłowych, oddawać mają. Zresztą książki służbowe kapralstw względem punktualności spotykania się patrolów, jakoteż względem akuratnego oddania więźniów, pism służbowych i tym podobnych dokładne daty zawierać muszą.

§. 38.

Działanie służbowe za wezwaniem władz.

Za stósownem wezwaniem władz cywilnych, żandarmerya tymże potrzebne wyjaśnienia udzielać, albo też zbrojną pomoc dawać powinna, i przy takowych wezwaniach za prawidło służyć ma co następuje:

Namiestnik, główny prokurator rządowy (prokurator jeneralny przy wyższym sądzie krajowym) i ogólne władze, w każdym kraju koronnym do prowadzenia administracyi politycznéj, sądowéj lub skarbowéj ustanowione, bezpośrednio do dotyczącéj komendy pułkowéj udają się, wszelakoż wedle zdania wezwania swe także do jakiegokolbądź oddziału pułku stósować mogą.

Prezydent obwodowy, sąd krajowy, prokurator rządowy i kapitan miasta [2]) podają wezwania do komendantów skrzydłowych i do każdego oddziału tymże podwładnego.

Starosta powiatowy i sąd kolegialny powiatowy swe wezwania do komendanta cugowego i do każdego temuż podwładnego oddziału stosują.

Sędzia powiatowy z pismem wezwania do komendanta sekcyi i kapralstwa (wachmistrza, kaprala i wice-kaprala) udać się ma.

Burmistrzowie, do których poruczony zakres działania należy, wezwania swe do komendantów w ich miejscu, lub w pobliżu znajdującego się kapralstwa lub posterunku stósować mogą.—Tylko jeżeli zwłoka niebezpieczeństwem grozi, lub też inne jakie ważne okoliczności wyjątek usprawiedliwiają, podwładny urząd, od powyższych przepisów odstępując, komendanta najbliżéj się znajdującego oddziału żandarmeryi, niebędąc w tém stosunkiem rangi przeszkodzonym, wezwać może.

[1]) Dieser führt darüber eigene Vormerkungen.
[2]) Stadthauptmann.

Takowym wezwaniom żandarmerya pod swą odpowiedzialnością zawsze bezzwłocznie zadosyć uczynić winna.

§. 39.

Samodzielność żandarmeryi przy wykonywaniu służby.

Do właściwego wykonywania działań służbowych żandarmeryi ani władze cywilne, ani wojskowe wtrącać się nie powinny.

§. 40.

Rozkazy władz piśmiennie udzielane być muszą.

Jestto główną zasadą służbowania żandarmeryi, że takowa, jeżeli nie z własnego obowiązku służbowego, przeto więc nie wyłącznie na własną swą odpowiedzialność działa, żadnego do niéj wystósowanego rozkazu władzy wojskowéj lub cywilnéj słuchać nie może, któryby nie był piśmiennie ułożonym.

Ustne rozkazy żandarm tylko od swych przełożonych w pułku otrzymuje.

§. 41.

Kontrola ze strony władz miejscowych.

Dla kontroli służby żandarmeryjnéj władze miejscowe względem wymienionych w §fie 35 przypadków obowiązane są, w peryodycznych przez dotyczące władze oznaczyć się mających przedziałach czasu, do tychże doniesienia czynić.

ROZDZIAŁ IV.

O wykonywaniu otrzymanych rozkazów o postępowaniu w służbie, o użyciu broni, i o nietykalności żandarma i wiarogodności jego zeznania.

§. 42.

Względem postępowania żandarma.

Żandarm tak w służbowaniu swem jak oprócz tego przeciw każdemu zawsze z powagą, przyzwoitością i spokojną skromnością zwłaszcza przeciw osobom wojskowym wyższéj rangi z winnym uszanowaniem, lecz też i przeciw onym niższéj rangi uprzejmie postępować winien.

§. 43.

Pomoc żandarmeryi dawać się mająca.

Żandarmerya skoro tylko, czy ta w całych oddziałach, czy też pojedynczo tylko wyrusza lub przy jakiejkolwiekbądź okazyi publicznie występuje, albo w interesie publicznego bezpieczeństwa do czynności służbowéj spowodowaną się widzi, zawsze jako w rzeczywistéj służbie strażnéj znajdująca się uważaną być ma. Przeto więc przez nikogo w wykonaniu swych czynności przeszkodzoną lub wstrzymaną być nie może, lecz jéj wezwania, w imieniu prawa każdy bezwarunkowo słuchać musi. Szczególnie przełożeni gminni pod ciężką odpowiedzialnością obowiązani są, takowym w wykonywaniu ich służbowych czynności pomoc jak najspiesznieszą i najsilniejszą dawać.

§. 44.

O nietykalności żandarma i ważności jego zeznania.

Żandarmi we wszelkich przypadkach, w których jako w służbie strażnéj znajdujący się uważani będą, wszystkich w ustawach uzasadnionych praw straży, i téj osobliwéj prawnéj obrony używają, jaka osobom zwierzchniczym i cywilnym lub wojskowym strażom przystoi. Szczególnie wszelka bądź słowna bądź uczynkowa obraza tychże podług §§ 72 i 73. ust. krn. cz. II tudzież wszelki przeciw takowym z niebezpieczną groźbą lub gwałtownem porwaniem się popełniony opór jako zbrodnia publicznego gwałtu wedle §§. 70 i 71 ust. krn. cz. II. ukarane być mają. Jeżeli sprawca do stanu wojskowego należy, tedy ten wojenno-sądowemu postępowaniu podług artykułów wojennych 9 i 10 właśnie tak podpada, jakby czyn na warcie na posterunku stojącéj popełnionym był, w jednym i drugim zaś razie ta okoliczność, iż przestępstwo przeciw żandarmeryi wystósowano, przy wymiarze kary jako obciążająca uwzględnioną być ma. (§. 88).

Poświadczenie żandarma w sprawie służbowéj, które tenże z odwołaniem się na przysięgę służbową zatwierdzi, względem poświadczonych czynu okoliczności zupełnie wiarogodnem jest.

§ 45.

O użyciu broni.

Żandarmerya broni użyć może:

a) w obronie koniecznéj ku odwróceniu natarcia uczynkowo na nią zamierzonego;

b) do pokonania oporu na zniweczenie jéj służbowéj czynności zamierzonego, i

c) ogólnie we wszelkich owych przypadkach, w których warcie użycia broni dozwolono.

Wszakże każdego czasu, o ileby się to bez naruszenia celu na niebezpieczeństwo dopuszczalném ukazało [1]), napomnienia i inne jakie łagodne środki poprzedzić, a nawet przy użyciu broni téj przezorności użyć należy, ażeby życie człowieka bez potrzeby na niebezpieczeństwo niewystawiano.

Za każde takowe uprawnienie użycie mocy broni przekraczające, żandarm odpowiedzialnym jest.

§ 46.

Użycie broni przy tłumném zbieganiu się ludu i zbieganiu się w kupy.

O ile żandarmerya przy tłumném zbieganiu się ludu i zbieraniu w kupy broni używać ma, dotyczącemi przepisami prawnemi, dla siły zbrojnéj istniejącemi lub jeszcze wydać się mającemi, ustanowi się.

ROZDZIAŁ V.

Zakres działania inspektora żandarmeryi, oficerów i podoficerów; ich stosunek do władz cywilnych, sztab pułku i skrzydło rezerwowe.

§ 47.

Zakres działania jenerała-inspektora.

Jenerał-inspektor prowadzi centralne kierowanie całém wojskowo-uorganizowaném ciałém.

Ze strony służbowéj swéj własności jako wojskowy, podlega ministerstwu wojny, ze strony zaś użycia żandarmeryi i poruczonych mu interesów administracyjnych podlega wraz z całém ciałem żandarmeryi, ministerstwu spraw wewnętrznych.

Jenerał-inspektor zdaje sprawy do namienionych ministeryów i tylko od nich rozkazy otrzymuje, które pod własną swą odpowiedzialnością, albo sam wykonać, albo ich wykonanie zarządzić obowiązanym jest.

Tenże ministerstwu spraw wewnętrznych wyciągi z sprawozdań żandarmeryjnych, ze wszystkich krajów koronnych względem zaszłych wypadków mu nadesłanych, przedkłada.

Jego stanowisko i jego zakres działania zresztą w osobnéj jeszcze instrukcyi dokładnie uregulują się, która także względem użycia żandarmeryi we wojnie własne przepisy zawierać będzie.

Jeżeliby tenże względem jakiego przedmiotu rozstrzygnienia ministeryalnego zasięgnąć miał, na tenczas to tylko z przedłożeniem nadesłanych aktów oryginalnych nastąpić musi.

§ 48.

Stosunek komendantów pułkowych do jenerała-inspektora.

Jenerał-inspektor stoi w piśmiennéj styczności z komendantami pojedynczych pułków żandarmeryjnych, do których we wszelkich stosunkach rozkazy stosuje i od których raporta peryodyczne odbiera.

§ 49.

Sztab pułku i skrzydło rezerwowe.

Sztab każdego pułku składa się z komendantów pułku (pułkownika i podpułkownika), dalej z potrzebnych oficerów sztabowych:

1 nadporucznika jako adjutanta pułku;
1 podporucznika jako adjutanta tegoż;
1 audytora pułku;
1 rachmistrza z potrzebnemi osobami pomocniczemi;
1 oficera ekonomicznego, który wedle możności ze stanu spensyonowanych wojskowych [2]) wybranym i dodatkiem obdarzonym być ma.

Każdy pułk ma tak zwane skrzydło rezerwowe, które na samem miejscu sztabu lub w bliskości onegoż znajdować się i z reguły nie z więcéj jak:

1 oficera podkomendnego,
2 wachmistrzów piechotnych,
1 wachmistrza konnego,
2 kapralów, z których 1 konny,
2 wice-kapralów, z których 1 konny,
1 trębacza piechotnego, i
6 żandarwów konnych, tudzież z
1 posługacza prywatnego, składać się ma.

Skrzydła rezerwowego przeznaczeniem jest, przyjmować wszystkich do żandarmeryi przeniesionych ludzi aż do zupełnego ich wcielenia, tudzież owe osoby, które z tego ciała występują.

§ 50.

Zakres działania komendanta pułku.

Komendant pułku bezpośrednio otrzymuje od rotmistrzów doniesienia służbowe o wszystkich wydarzeniach służbę żandarmeryjną dotyczących i o innych jakich ważnych wypadkach; tenże z tych raportów ogólne sprawozdanie sporządza i takowe do jenerała-inspektora przesyła.

Jednocześnie tenże codzień z owych doniesień najwyższym wojskowym i politycznym władzom w kraju się znajdującym stósowne zestawienie przekłada, które pod pierwszym względem najistotniejsze wojskowe, pod ostatnim zaś względem polityczne zdarzenia zawiera.

Nadto tenże wiadomości przez te władze lub przez jenerała-inspektora zażądane pod własną odpowiedzialnością bezzwłocznie udzielać, a w naglących przypadkach także i dotyczącemu urzędowi bezpieczeństwa i finansowemu sposobem wyciągowym udzielać ma, co wedle zakresu działalności każdego z tych urzędów dla nich ważnem jest, nie mniéj téż i tymże upraszane wiadomości dawać winien.

Komendant pułku objeżdża i zwiedza wszystkie posterunki swego pułku, ile razy mu się to potrzebném ukazuje.

§. 51.

Zakres działania oficerów sztabowych.

Oficerowie sztabowi dyscypliny i punktualnego wypełnienia służby w pułku dostrzegać obowiązani są.

Przeto im raporta rotmistrzów do komendy pułku nadesłane po nastąpioném wglądnieniu komendanta pułku przez adjutanta do przeglądnienia udzielone, a od nich wraz z przyłączeniem ich jakowych uwag, do komendy pułku nazad zwrócone być mają.

Do nich téż najgłówniéj należy, objeżdżać i zwiedzać stacye w powiecie pułku detaszowane [1]), a to co rok oni najmniéj dwa razy namienione oddziały zwiedzać powinni.

§. 52.

Zakres działania rotmistrzów (komendantów skrzydłowych.)

W rotmistrzach jednoczą się i od nich wychodzą wszelkie czynności służbowe żandarmeryi w części kraju im przeznaczonéj, oni skrzydłami pułku dowodzą, codzień doniesienia służbowe bezpośrednio od komendantów kapralstw i posterunków otrzymują, i wyciąg onychże, ile razy to być może do komendy pułku przesyłają, ci ekonomicznemi interesami skrzydła wedle ustanowionego urządzenia administracyjnego zawiadują, cugi, sekcye i kapralstwa w ruchu utrzymują i onym prawo przysłuża, w nadzwyczajnych naglących przypadkach ministrom lub jenerałowi-inspektorowi bezpośrednio sprawozdania przedkładać, przyczém jednak obawiązani są, późniéj o tém w pierwszym razie do jenerała-inspektora, w ostatnim zaś do komendy pułku doniesienie uczynić.

Ci tak względem służby jak względem wszelkich w obrębach swych wypadków, i względem konduity swych podkomendnych dokładny protokół prowadzą. Rotmistrze co rok najmniéj 3 razy swe podkomendne detaszowane stacye zwiedzać powinni, i szczególnie na to nalegać mają, aby żandarmerya interesami pisarskiemi od pierwszego swego obowiązku, działania, odciąganą nie była, przeto więc wszelkich nie ściśle potrzebnych prawozdań, wykazów itd. zaniechać należy, a przy takowych zawsze krótkość ile możności na uwadze mieć trzeba.

§. 53.

Zakres działania nad- i podporuczników.

Nad- i podporucznicy z reguły cugami dowodzą. Głównym ich obowiązkiem jest objeżdżanie i dostrzeganie ich podkomendnych oddziałów, aby się o regularném wykonywaniu służby i zachowaniu dyscypliny przekonali.

Tym końcem co rok najmniéj sześć razy każdy im podkomendny detaszowany oddział zwiedzać powinni.

O wydarzeniach uwagi godnych do rotmistrza doniesienia stosują.

§. 54.

Zakres działania wachmistrzów.

Wachmistrz z reguły sekcyą dowodzi, i miejsce oficerów zastępuje, gdyby ci obecnymi nie byli.

Wachmistrz względem swéj sekcyi ten sam obowiązek ma objeżdżania i dostrzegania, daléj donoszenia o nadzwyczajnych wypadkach do rotmistrza, jak oficerowie względem swych cugów.

Nadto tenże interesami służbowemi tego oddziału kieruje, która się w jego stanowisku miejsca znajduje, i oraz obowiązanym jest, podkomendne oddziały swe co miesiąc przynajmniéj raz zwiedzać.

§. 55.

Zakres działania kaprala i wice-kaprala.

Kapral dowodzi kapralstwem równie jak wicekapral pojedyńczym posterunkiem.

Obaj co dzień doniesienia służbowe bezpośrednio do komendanta skrzydłowego przesyłają, jeżeli zaś w stanowisku ich miejsca [1]) wachmistrz lub porucznik się znajduje, tedy ci ostatni pisma służbowe do dalszego przesłania przyjmują.

Do zwyczajnego przesyłania korespondencyi służbowéj żandarmerya tak jak inne ces. król. ciała wojskowe i bransze armii odprawy pocztowéj używać ma [2]).

Służbę wnętrzną osobna o służbie nauka ureguluje.

§. 56.

Ściąganie detaszowanych oddziałów przy zwiedzeniu, tudzież strzelanie do tarczy.

Każdy komendant podkomendnego oddziału żandarmeryi (cugu, sekcyi, kapralstwa i posterunku) wedle potrzeby służby przydzielone mu oddziały ściągać, takowe w obrębach swego dystryktu w ruchu utrzymywać, także w nadzwyczajnie naglących przypadkach swe doniesienia nawet bezpośrednio do komendy pułku przesyłać może, wszelakoż jednocześnie o tém dotyczącemu swemu przełożonemu doniesienie zrobić winien.

Dla samych tylko mustr z reguły ściąganie większych oddziałów miejsca niema, a owszem obowiązkiem jest powołanych ku temu oficerów sztabowych i wyższych, tudzież wachmistrzów, mustry przy przepisaném objeżdżaniu z poddziałami przedsiębrać; tylko roczne ćwiczenia w strzelaniu do tarczy na przemian cugowo przedsięwziętemi być mogą, w którym to razie jednak w każdéj stacyi zawsze trzecia część ludzi przy służbie pozostać musi.

[1]) so weit es ohne Gefährdung des Zweckes zulässig erscheint.
[2]) aus dem Militair Pensionsstande.

[1]) detachirten Stationen.

[1]) Im Standorte.
[2]) der Postbeförderung zu bedienen.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Czcionkami drukarni Czasu.